

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

e-mail: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: ŠKOLA RADOSTI, ŠKOLA KVALITY

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3688

EU PENÍZE ŠKOLÁM

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Autor:	Mgr. Petra Doskočilová
Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace
Vzdělávací obor:	Český jazyk
Vzdělávací předmět:	Český jazyk
Ročník:	9.
Tematická oblast:	Slovní zásoba
Téma hodiny:	Ustálená slovní spojení 2
Označení DUM:	VY_32_INOVACE_03.13.DOS.CJ.9
Vytvořeno:	31. 03. 2013

Ustálená slovní spojení

1) Popletené pranostiky. Najdi chybu a tu oprav.

A Na svatého Jiří, vylézají pavouci a štíři. _____

B Lucie ze studny upije a dnů nepřidá. _____

C Na svatého Řehoře, špatný sedlák, co nesází. _____

D Na Hromnice o den více. _____

E Svatá Jana, chladno z rána. _____

F Medardova kápě, dvacet dní kape. _____

G Únor bílý, pole odpočívají. _____

2) Doplň vhodné přísloví podle daných vyjádření (v každém se objeví zvíře).

Venku je tak ošklivé počasí, že by ani _____.

Nekritizuj něco, co jsi dostal darem. _____.

Tento člověk je velký dobrák, neublížil by _____.

Chodí spát velmi brzy. _____.

Je tak velký jedlík, na posezení by snědl i _____.

Každý mluvíme o něčem jiném. Ty o _____.

Mít nad něčím navrch, mít vyhráno. Být na _____.

Mít se špatně, strádat. _____.

Je tak výřečný, neblomný a přesvědčivý, že by _____.

3) Přečti si ukázkou Zdeňka Svěráka – Svědecká výpověď o požáru mlýna.

Jakým způsobem pracoval autor s textem a slovy, že vytvořil něco tak humorného?

Vyhledej v textu všechna ustálená slovní spojení. Vysvětli jejich uplatnění v textu.

Bůhví co Vilém viděl a slyšel, pomyslíl jsem si. Zapomněl jsem uvést, že Vilém měl oko z Kašparovy krávy. O Velikonocích mu je transplantoval veterinář Proboř z Jablonce. Kromě toho často slyšel trávu růst a snad to nebožák považoval za hasičskou trubku.

„Smůla se mi lepí na paty,“ řekl tatínek. A opravdu, pryskyřice z naší podlahy se žárem rozehrála natolik, že jsme se nemohli hnout z místa. „Mám obavu, že dnes nevytáhneme paty z domu,“ řekl ještě tatínek a všem nám po těch slovech naskočila husí kůže. Vilémovi tu a tam vyrazil na těle i brk.

Žár naštěstí zesílil tak, že se smůla stala povolnější, a všichni jsme vyběhli před stavení. Když jsme zpozdělejší sledovali požár, zaslechli jsme z plamenů náhle hudbu. „Kdo to tam hraje?“ divil se tatínek. A tu, k velkému překvapení celé rodiny, vyšla z ohně teta Bláža. Hrála všemi barvami. Byla u nás pečená vařená, dočista jsme zapomněli, že je na návštěvě. Teta šla klidně, jako by jí ani nehořelo za patami. I v tomto horku měla srdce na dlani a v druhé ruce nesla pár kaštanů, které se jí podařilo vytáhnout za tatínka z ohně.

Zkus samostatně či ve spolupráci s dalším spolužákem/ky pokračovat v příběhu tak, abys navázal na autorův vtip a hru se slovy.

---

4) Lidské tělo v příslovích a rčeníh.

NESPUSTIT Z OKA	NEUSTÁLE NĚKOHO POZOROVAT, SLEDOVAT
PADNOUT NĚKOMU DO OKA	ZALÍBIT SE, ZAUJMOUT NĚKOHO
DĚLAT NĚCO OD OKA	DĚLAT NĚCO ODHADEM, NE PŘESNĚ
ZAMHOUŘIT / ZAVŘÍT JEDNO OKO	BÝT SHOVÍVAVÝ, PROMINOUT
OKO ZA OKO, ZUB ZA ZUB	OPLATIT NĚCO STEJNÝM ZPŮSOBEM
DĚLAT TO NA OKO	PŘEDSTÍRAT PRÁCI
NEVĚŘIT SVÝM OČÍM	DIVIT SE NĚČEMU
MÍT ČTYŘI OČI	NOSIT DIOPTRICKÉ BRÝLE

UDĚLAT, CO MU NA OČÍCH VIDÍ	VYHOVĚT VE VŠEM, SPLNIT KAŽDÉ PŘÁNÍ
STRKAT DO NĚČEHO NOS	BÝT AŽ PŘÍLIŠ ZVĚDAVÝ
UTŘÍT NOS	ODEJÍT S NEPOŘÍZENOU, NEUSPĚT
DÁT SI DO NOSU	DOPŘÁT SI NĚČEHO (OBVYKLE JÍDLA)
ZAPŘÍT NOS MEZI OČIMA	ZALHAT
VODIT ZA NOS	LHÁT NĚKOMU, VYUŽÍVAT JEJ
NEVIDĚT SI DO ÚST	BÝT PROSTOŘEKÝ, NEDÁVAT SI POZOR
MAZAT MED KOLEM PUSY	LICHOTIT NĚKOMU, S VYPOČÍTAVOSTÍ

BROUSIT SI ZUBY	CHYSTAT SE NA NĚCO/NĚKOHO, PLÁNOVAT
BÝT PO ZUBY OZBROJEN	DŮKLADNĚ PŘIPRAVEN
DÁ NĚKOMU ZA UCHO	DÁT POHLAVEK, POKÁRAT
ZAPSAT SI ZA UCHO	DOBŘE SI TO ZAPAMATOVAT
MÍT SRDCE ZE ZLATA	BÝT DOBROTIVÝ, LASKAVÝ K LIDEM
MÍT ZLOMENÉ SRDCE	BÝT ZHRZEN Z LÁSKY, ZKLAMÁN
MÍT ZRDCE Z LEDU	BÝT TVRDÝ K OSTATNÍM, BEZCITNÝ

Řešení:

1) Popletené pranostiky. Najdi chybu a tu oprav.

- A Na svatého Jiří, vylézají pavouci a štíři. hadi
- B Lucie ze studny upije a dnů nepřidá. nocí
- C Na svatého Řehoře, špatný sedlák, co nesází. neoře
- D Na Hromnice o den více. hodinu
- E Svatá Jana, chladno z rána. Anna
- F Medardova kápe, dvacet dní kape. čtyřicet
- G Únor bílý, pole odpočívají. sílí

2) Dopln vhodné přísloví podle daných vyjádření (v každém se objeví zvíře).

- Venku je tak ošklivé počasí, že by ani psa nevyhnal.
- Tento člověk je velký dobrák, neublížil by ani mouše / ani kuřeti.
- Chodí spát velmi brzy. Chodí spát se slepicemi.
- Je tak velký jedlík, na posezení by snědl i vola.
- Každý mluvíme o něčem jiném. Ty o koze, já o voze.
- Mít nad něčím navrch, mít vyhráno. Být na koni.
- Mít se špatně, strádat. Je mi / mám se pod psa.
- Je tak výřečný, neoblomný a přesvědčivý, že by vymámil z jalové krávy tele.

3) Text

Žák pracuje dle pokynů učitele, ten může práci rozvíjet dle svých dalších možností a nápadů.

4) Lidské tělo v příslovích a rčeních.

Samotná karta již funguje jako řešení.

Děti pracují samostatně nebo ve skupinách. Kartičky se rozstříhají, děti spojují významově shodné karty. Záleží na učiteli, jakým způsobem děti zapojí do hry. (Mohou hledat karty po třídě, pracovat dohromady ve skupině se všemi kartami naráz, samy doplňovat, bez možnosti druhé karty apod.)

Seznam použité literatury a pramenů:

SOUKAL, J. Čítanka 8. Literární výchova pro 8. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií. Praha : SPN, 2005. ISBN 80-7235-181-8. s. 177-180.

Použité zdroje:

Obrazový materiál je použit z galerie obrázků a klipartů Microsoft Office.